

Република Србија
ВРХОВНИ СУД СРБИЈЕ
Рев 1548/05
13.04.2006. година
Београд

Врховни суд Србије у Београду, у већу састављеном од судија Снежане Андрејевић, председника већа, Споменке Зарић, Слађане Накић-Момировић, Звездане Лутовац и Николе Станојевића, чланова већа, у парници тужиоца АА кога заступа АБ адвокат, против тужених "ББ и Републике Србије коју заступа Републички јавни правобранилац, ради утврђења, одлучујући о ревизији туженог "ББ" изјављеној против пресуде Окружног суда у Чачку Гж.236/05 од 21.2.2005. године, у седници одржаној дана 13.4.2006. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДАЈУ СЕ пресуда Окружног суда у Чачку Гж.236/05 од 21.2.2005. године и пресуда Општинског суда у Гучи П.109/01 од 3.12.2004. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Окружног суда у Чачку Гж.236/05 од 21.2.2005. године, одбијене су жалбе тужених као неосноване и потврђена пресуда Општинског суда у Гучи П.109/01 од 3.12.2004. године којом је утврђено да је тужилац власник и држалац парцеле које се воде код службе за катастар у ___ к.п. ___ и ___ по култури шума VI класе у укупној површини од ___ ха, све у КО ___ што су тужени дужни признати и дозволити тужиоцу да се упише као власник наведених парцела и уздржати се од било каквог ометања тужиоца у коришћењу описаних парцела. Истом одлуком обавезани су тужени да тужиоцу накнаде трошкове поступка у износу од 65.604,00 динара.

Против ове правоснажне другостепене пресуде, тужено Јавно предузеће ја благовремено изјавило ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 386. у вези члана 201. раније важећег Закона о парничном поступку (ЗПП) који се примењује на основу члана 491. став 1. и 4. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС",бр.125/04) и нашао да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, спорно шумско земљиште - допарцелисање у саставу к.п. ___ и ___ у КО ___, водило се до 1968. године као (узурпирана) општенародна имовина, а потом као друштвена својина. Сада је ово земљиште у државној својини Републике Србије, а корисник је тужено Јавно предузеће. Тужилац у овој парници захтева признавање права својине на земљишту чији је држалац по основу деобе извршене 1929. године и одржаја.

Правни претходник тужиоца сада покојни ВВ и његови синови ГГ, ДД и ЋЋ (отац тужиоца) су према белешци избраног суда бр. 9878 од 6.6.1929. године, на којој се налази клаузула о извршности Чачанског првостепеног суда К.23738 од 18.10.1929. године извршили деобу и по основу ове деобе је сваком од њих припало удео и одређено земљиште. Имовина означена у белешци као имовина на месту званом (забран и крчевина у ___), површине 6-7 хектара, остала је у заједници - неподељена. Према налазу вештака ЕЕ, спорне катастарске парцеле на месту "___" припале су у деоби оцу тужиоца. Према налазу вештака ЖЖ водиле су се у јавним књигама као добро села ___ - до 1937. године, а ревизијом 1948. године уписане су као добро села ___ - ___. Тужилац је ради признавања права власништва на спорном земљишту покренуо поступак пред имовинско правном службом Општине Лучани али су решења којима му је ово право по основу самоврсног заузећа било признато укинута, а управни поступак покренут овим његовим захтевом још није окончан. У том управном предмету, према налазу вештака 33 катастарске парцеле ___ и ___ укупне површине ___ ха биле су 1963. године уписане као узурпиране, а користили су их грађани села ___, стим што је од тога отац тужиоца користио део (спорне катастарске парцеле ___ и ___). Налази ових вештака нису усаглашавани јер вештак ЖЖ није могла да се изјасни због недостатка података да ли је спорно земљиште обухваћено наведеном белешком о деоби или не, а вештак ЕЕ је у свом налазу навела да ове парцеле јесу биле предмет деобе.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да су тужени уписани у јавне књиге као титулари права без правног основа, да је спорно земљиште било у приватној својини и деобом припало у део правном претходнику тужиоца и да је ово земљиште било увек у њиховој несметаној, законитој и савесној државини. Затим су захтев тужиоца усвојили.

Ревизијом туженог јавног предузећа, које се обзиром на природу овог материјално правног односа протеже и на другог супарничара - Републику Србију, која ревизију није изјавила (члан 201. ЗПП), се основано указује да је у поступку пред првостепеним судом учињена битна повреда из члана 354. став 1. у вези члана 12. ЗПП коју другостепени суд није санкционисао, иако је на њу указивано жалбом, а

назени по службеној дужности па правилу примену материјалног права, Врховни суд је нашао и да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање непотпуно утврђено (члан 386. ЗПП).

Наиме, када одлука суда зависи од претходног решења питања да ли постоји неко правно или правни однос, а о том питању још није донео одлуку суд или други надлежни орган (претходно питање), суд може сам решити то питање ако посебним прописима није друкчије одређено (члан 12. став 1. ЗПП).

Самовласно заузеће земљишта настала пре 14.2.1960. године расправљана су у управном поступку, а после тога рока пред судовима опште надлежности и правним правилима имовинског права.

Према члану 19в. Уставног закона о допуни Уставног закона за спровођење Устава РС ("Службени гласник РС", бр.50/92), прописано је да непокретности проглашене општенодромним Законом о проглашењу општенодромним имовиним сеоских утрина, пашњака и шума, имовине земљишних урбанијалних и њима сличних заједница, као и крајишких (граничарских) имовинских општина ("Службени гласник НРС", бр.1/48, 98/55), које се налазе у друштвеној односно државној својини, на којима су извршене деобе које су у смислу прописа о самовласним заузећима сматране самовласним заузећем непокретности у друштвеној својини, на којима је право својине правоснажно расправљено по тим прописима, могу се, без накнаде одузети од садашњих корисника односно држаоца и дати у својину лицу које је извршило физичку деобу и било у поседу тих непокретности пре 28. августа 1945. године, односно његовом правног следбенику, под условима и на начин утврђен законом.

Законом о изменама и допунама Закона о расправљању имовинских односа насталих самовласним заузећем земљишта у друштвеној својини ("Службени гласник РС", бр.50/92 од 25.7.1992. године), прописани су и остали услови под којима се земљиште признаје у својину по овом основу, а у ове услове између осталих спадају и: да је до дана ступања на снагу овог закона правоснажном одлуком земљиште одузето од ранијих држаоца по прописима о самовласном заузећу у државној својини, да се захтев подноси органу управе, односно суду који је правоснажно расправио право својине у смислу члана 2. овог закона, у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона – 2.8.1992. године.

Како нижестепени судови обзиром на наведене прописе, нису расправили све околности у погледу преласка спорног земљишта у друштвеној својину, остало је спорно да ли је ово земљиште проглашено општенодромним имовиним по Закону о проглашењу општенодромним имовиним сеоских утрина, пашњака и шума и имовине земљишних урбанијалних и њима сличних заједница као и крајишких (граничарских) имовних општина ("Службени гласник НРС" бр.1/48, 98/55) да ли је спорно земљиште било одузето по основу самовласног заузећа тужиоцу односно његовим правним претходницима, те да ли су се они сматрали узурпаторима, у ком поступку је то било утврђено, обзиром да управни поступак по захтеву тужиоца да му се по наведеним прописима о самовласном заузећу призна право својине, још није окончан. Због тога се ревизијом основано указује да се ради о претходном питању, те да уколико је у питању одлука управног органа о томе не може одлучивати суд по правилима парничног поступка (члан 12. у вези члана 1. ЗПП), јер је посебним прописима то стављено у надлежност управних органа будући да правоснажне судске одлуке о самовласном заузећу спорног земљишта нема.

Уколико није у питању самовласно заузеће спорног земљишта, већ се ради о шумском земљишту, савесни држалац може стећи право својине на основу одржаја на шумском земљишту само ако докаже законски основ државине и период државине до 6. априла 1941. године у трајању од 43 године, један месец и 18 дана.

Наиме, према правним правилима имовинског права садржаним у параграфу 2. Закона шумама Краљевине Југославије од 21.12.1929. године све шуме су се сматрале власништвом државе изузев оних шума на којима је физичко лице законитим путем стекло право својине. Савесни држалац може стећи право својине на основу одржаја на шумском земљишту ако докаже законски основ државине (неки правни посао и друго, што државину чини законитом) и период државине до 6.4.1941. године у трајању од 43 године, један месец и 18 дана (обзиром да рокови нису текли за време балканских ратова и I светског рата у смислу мораторног Закона Краљевине Југославије). Све шуме су и после тога биле у друштвеној односно државној својини, а према члану 113. Закона о искоришћавању пољопривредног земљишта ("Службени лист СФРЈ", бр. 43/59) се на оваквом шумском земљишту одржајем није могла стицати својина. Ни Закона о основама својинско правних односа, који више не садржи забрану стицања својине одржајем на непокретностима у друштвеној својини не делује ретроактивно па се ако је у питању друштвена односно државна својина није могла стицати својина на овим непокретностима одржајем.

Уколико се ради о земљишту које није шумско већ пољопривредно односно земљиште које спада у сеоске утрине, пашњаке и слично, савесни држалац је могао стећи својину ако докаже законски основ државине и период државине од 20 година до 6. априла 1941. године, односно према роковима прописаним у Српском грађанском закону, који се примењује кроз правна правила и на ове односе.

Имајући у виду све наведене околности, Врховни суд је укинуо у целини обе нижестепене пресуде и на основу члана 394. став 1. и 395. став 2. у вези члана 201. ЗПП одлучио као у изреци.

У поновном поступку, првостепени суд ће утврдити да ли је спорно земљиште било предмет деобе извршене 1929. године између претходника тужиоца, утврдити да ли постоји законски основ државине ових лица пре деобе, природу спорног земљишта (шумско, пољопривредно, сеоска утрина, пашњак), да ли је спорно земљиште било у приватној својини или је на основу наведених прописа прешло у државну односно друштвену својину да ли је било добро села ___ или не, те да ли је било предмет одузимања по основу самовласног заузећа. од којих околности зависи и одлука о претходном питању (члан 12. став 1.

основу самовласног заузећа, од којег општински савет и одлука о претходном тужиоцу (или о тужиоцу ЗПП) односно да ли одлука о захтеву у овом спору зависи од решења захтева тужиоца за признавање права власништва на спорном земљишту по основу самовласног заузећа, и одлучујући о захтеву тужиоца донети закониту и правилну одлуку.

Председник већа-судија,

Снежана Андрејевић, с.р.

За тачност отправка

Управитељ писарнице

Мирјана Војводић

сд